

Dôvodová správa

A. Všeobecná časť

Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach v znení neskorších predpisov sa predkladá ako iniciatívny materiál, ktorého potrebu vyvolala aktuálna vážna kríza na veľkoobchodných trhoch s elektrinou.

Veľkoobchodné ceny elektriny v období od začiatku leta 2022 skokovo narastajú v reakcii na významný rast veľkoobchodnej ceny zemného plynu, na ktorú je cena elektrina naviazaná v dôsledku uplatňovania algoritmov a metodík veľkoobchodných trhov na báze marginálnych nákladov najdrahšej výroby elektriny, ktorou je v súčasnosti výroba zo zemného plynu. Cena elektriny na forwardovom trhu PXE pre budúci rok stúpila v období od 15. júla do 26. augusta 2022 z úrovne 354,57 eur/MWh na úroveň 1 001,50 eur/MWh. Spotový trh dosahuje cenové úrovne až 750 eur/MWh.

Veľkoobchodné ceny následne priamo ovplyvňujú tvorbu maloobchodných cien elektriny, ktoré majú dopad na zabezpečovanie základných životných potrieb obyvateľov a základných predpokladov prevádzky podnikov v Slovenskej republike. Cenovo regulované kategórie odberateľov elektriny platia dnes vo svojich koncových cenách trhovú cenu komodity určenú v prvom polroku predchádzajúceho kalendárneho roka vo výške 61,21 eur/MWh. Ak by sa mala súčasná úroveň forwardových produktov premietnuť do koncových cien elektriny, znamenalo by to mnohonásobný nárast koncových cien, ktorý sa v ekonomických podmienkach Slovenskej republiky rovná cenovej nedostupnosti elektriny pre prevažnú časť obyvateľov Slovenskej republiky a tým vážnemu ohrozeniu ich života a zdravia alebo vážnym hospodárskym škodám.

Základným cieľom energetickej únie je poskytnúť koncovým odberateľom – domácnostiam i podnikom – bezpečnú, udržateľnú, konkurencieschopnú a cenovo dostupnú energiu (nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/943 z 5. júna 2019 o vnútornom trhu s elektrinou). Koncept energetickej únie vychádza z presvedčenia, že práve prepojením energetických trhov únie, dereguláciou tvorby trhovej ceny a uplatnením burzových algoritmov a metodík tvorby veľkoobchodnej ceny na veľkoobchodných trhoch sa má dosiahnuť významný konkurenčný tlak vedúci k zníženiu maloobchodnej ceny pre koncového odberateľa. Táto myšlienka je principiálne správna, avšak neplní svoju funkciu v čase energetických kríz vyvolaných externými udalosťami akými v súčasnosti sú vojnový konflikt na Ukrajine a manipulácie trhu s plynom vyvolané niektorými dominantnými hráčmi. Algoritmy neberú do úvahy skutočnosť, že elektrina nie je len obchodná komodita, ale aj základná životná potreba obyvateľov, esenciálna zložka fungovania akejkolvek ľudskej činnosti.

V takejto situácii je každý členský štát Európskej únie oprávnený prijať ochranné opatrenia (aj netrhového charakteru) zamedzujúce aplikácii veľkoobchodných cien na dodávku elektriny koncovým odberateľom elektriny na jeho vymedzenom území, obzvlášť v situácii, ak sa na domacom trhu dokáže vyrobiť elektrina za výrazne nižšie výrobné náklady. Slovenská republika vyrába viac ako 70 % elektriny z jadrovej energie a vodnej energie, ktorej výrobné náklady sú zlomkom súčasnej trhovej ceny, pričom aj obchodne sa elektrina vyrobená domácimi zdrojmi umiestni prevažne na Slovensku. Takto vyrobená elektrina má navyše nulové emisie oxidu uhličitého, čo z nej robí jeden z najlacnejších

výrobných zdrojov elektriny vôbec. Slovenskí odberatelia elektriny (súčasní a minulí) sa prostredníctvom svojich platieb za odobratú energiu podieľali na financovaní výstavby, údržby a prevádzky flotily jadrových elektrární a vodných elektrární v očakávaní stabilných cien elektriny. Odberatelia doposiaľ financovali aj výstavbu, údržbu a prevádzku zariadení na výrobu elektriny z obnoviteľných zdrojov energie prostredníctvom doplatku k trhovej cene elektriny, od ktorých mali rovnaké očakávania. Je preto legitímne požadovať, aby sa domáca elektrina umiestňovala aj naďalej najmä na Slovensku a za ceny, ktoré zohľadnia ekonomicky oprávnené náklady a primeraný zisk.

Návrh zákona reaguje na hroziacu cenovú nedostupnosť elektriny a plynu, ktorých cena je z veľkej časti tvorená na veľkoobchodných trhoch, a to rozšírením konceptu stavu núdze v elektroenergetike a v plynárenstve vytvorením dostatočných legislatívnych nástrojov umožňujúcich štátu reagovať pružne a efektívne na prípadný vznik stavu núdze.

V situácii kedy je ohrozené základné ekonomické fungovanie štátu je povinnosťou zákonodarcu prijať opatrenia, ktoré majú dopad na vlastnícke právo jednotlivých zainteresovaných subjektov. Vlastnícke právo ako také nie je absolútne, ale môže byť obmedzené za striktné uvedených podmienok. Benátska komisia uviedla, že „konceptia núdzového pravidla je založená na predpoklade, že v určitých situáciách politickej, vojenskej a hospodárskej núdze musí systém obmedzení ústavnej vlády ustúpiť pred zvýšením výkonnej moci. Avšak aj v prípade núdzového stavu musí prevažovať základná zásada právneho štátu.“ (pozri CDL-AD (2011) 049, Stanovisko k návrhu zákona o právnom režime núdzového stavu Arménska, ods. 44). V tejto súvislosti je nevyhnutné vykonať test proporcionality, ktorý determinuje, či ide o ústavne konformné riešenie.

Právne východiská vyhlásenia núdzového stavu v elektroenergetike

Základným zákonom, ktorý upravuje vyhlásenie núdzového stavu je zákon č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu (ďalej len „zákon 227/2002“). Už dôvodová správa k ústavnému zákonu č. 227/2002 Z. z. pri jeho prijímaní ustanovuje, že núdzový stav je platne upravený vo viacerých právnych predpisoch, mimo iného aj v zákone o energetike, či v devízovom zákone.

„K čl. 5

V súlade s ustanovením čl. 102 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky sa vymedzujú podmienky vyhlasovania núdzového stavu. Pojem núdzový stav alebo stav núdze je vymedzený v platnom právnom poriadku vo viacerých zákonoch, napr. v zákone č. 70/1998 Zb. o energetike, v Devízovom zákone, v zákone Národnej rady Slovenskej republiky č. 84/1994 Z. z. o Slovenskom Červenom kríži a o ochrane znaku a názvu Červeného kríža. Až touto ústavnoprávnou úpravou navrhovanou v nadväznosti na citované ustanovenie Ústavy Slovenskej republiky sa umožňuje výlučne v obvode ohrozeného územia štátu a za podmienok uvedených v tomto ústavnom zákone vyhlásiť núdzový stav.

Núdzový stav sa vymedzuje v najširšom chápaní tak, aby postihoval všetky možné udalosti, ktoré by mohli svojou intenzitou, charakterom a rozsahom ohroziť života a zdravie, životné prostredie alebo značné majetkové hodnoty (napr. povodne, technologické havárie a katastrofy); tento stav môže vzniknúť aj závažným ohrozením zásobovania životne dôležitými potrebami (potraviny, pitná voda), energiou a palivami. Ustanovuje sa, že núdzový stav možno vyhlásiť len na ohrozenom území, čím sa vylúči možnosť jeho neopodstatneného rozširovania.“

Núdzový stav má v právnom poriadku rozsiahle účinky. Na základe ústavného zákona o bezpečnosti štátu umožňuje vláde, aby priamo jej rozhodnutím obmedzila vymenované

základné práva alebo uložila povinnosti. Viacero zákonov obsahuje ustanovenia, ktoré sa aplikujú len na základe vyhláseného núdzového stavu (napríklad č. 452/2021 Z. z. o elektronických komunikáciách). Druhú kategóriu zákonov predstavujú zákony, ktoré v rámci núdzového stavu umožňujú vydávať vládne nariadenia súvisiace s núdzovým stavom a na základe ktorých môžu byť ukladané povinnosti

Núdzový stav v energetike a krízová situácia v plynárenstve predstavujú osobitné inštitúty vyhlásenia núdzového stavu povahy *sui generis*, ktoré dávajú štátu možnosť intervenovať v definovaných prípadoch do prevádzky kľúčových odvetví zabezpečujúcich chod hospodárstva Slovenskej republiky. Ich zakotvenie v zákone o energetike, ako *lex specialis*, predstavuje zákonné splnomocnenie pre Ministerstvo hospodárstva SR na základe rozhodnutia vlády na vydávanie opatrení nevyhnutných na riešenie krízovej situácie, či mimoriadnej udalosti počas núdzového stavu. (Vyhláška Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky č. 416/2012 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o postupe pri uplatňovaní obmedzujúcich opatrení pri stave núdze a o opatreniach zameraných na odstránenie stavu núdze v elektroenergetike a podrobnosti o postupe pri vyhlasovaní krízovej situácie a jej úrovne, o vyhlasovaní obmedzujúcich opatrení v plynárenstve pre jednotlivé kategórie odberateľov plynu, o opatreniach zameraných na odstránenie krízovej situácie a o spôsobe určenia obmedzujúcich opatrení v plynárenstve a opatrení zameraných na odstránenie krízovej situácie)

Ustanovenie § 39, ods. 1 devízového zákona hovorí:

„Pri nepriaznivom vývoji platobnej bilancie, ktorý zásadným spôsobom ohrozuje platobnú schopnosť voči zahraničiu alebo stabilitu finančného systému Slovenskej republiky, môže vláda Slovenskej republiky (ďalej len "vláda") na návrh Národnej banky Slovenska vyhlásiť núdzový stav 29) v devízovom hospodárstve. O návrhu Národnej banky Slovenska rozhodne bez zbytočného odkladu. Núdzový stav sa začína dňom, ktorým ho vláda verejne vyhlási, a končí sa dňom určeným vládou pri jeho vyhlásení, najneskôr však uplynutím troch mesiacov odo dňa jeho vyhlásenia.“

Ďalším špeciálnym zákonom, ktorý sa vzťahuje na riešenie núdzového stavu v elektroenergetike a plynárenstve je zákon č. 387/2002 o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu (ďalej len „zákon 387/2002“). Podľa stanoviska Kancelárie Národnej rady SR, Odbor legislatívy a aproximácie práva, číslo: 1124/2002 z 22. mája 2002 k vládnemu návrhu o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu (tlač 1580)

„Hlavným dôvodom na vypracovanie predloženého vládneho návrhu zákona je vytvoriť právne predpoklady na činnosť systému vnútornej bezpečnosti schopného včas identifikovať charakter a rozsah možného ohrozenia, minimalizovať jeho dôsledky a čo najrýchlejšie obnoviť pôvodný stav. Ďalším dôvodom je potreba ustanoviť krízové štáby chápané ako integrované orgány na riešenie krízových situácií, zabezpečiť plánovanie opatrení a postupov na riešenie krízových situácií, upraviť spôsob prípravy osôb zaradených do orgánov krízového riadenia a upraviť finančné zabezpečenie na riešenie krízových situácií. Problematika riešenia nevojenských ohrození je v platnom právnom poriadku čiastočne upravená vo viacerých právnych predpisoch uvedených v dôvodovej správe. Cieľom predloženého návrhu je upraviť komplexne pôsobnosť a povinnosti jednotlivých subjektov

pri príprave na riešenie krízových situácií a pri vykonávaní činností súvisiacich s riešením ich následkov, okrem riešenia stavu ropnej núdze.“

Mimo tohto zákona slovenský právny poriadok pozná aj stav ropnej núdze podľa zákona č. 218/2013 o núdzových zásobách ropy a ropných výrobkov a o riešení stavu ropnej núdze a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý podľa § 13 vyhlasuje vláda nasledovne:

„(1) Stav ropnej núdze vyhlasuje vláda vtedy, ak priemerný mesačný čistý dovoz ropy a ropných výrobkov sa natoľko zníži oproti priemernému mesačnému čistému dovozu v predchádzajúcom kalendárnom roku alebo ak možno očakávať také zníženie alebo ťažkosti v zásobovaní ropou a ropnými výrobkami, že nepriaznivé následky z toho plynúce nemožno odstrániť alebo im zabrániť bez prijatia opatrení podľa tohto zákona.“

V čase núdzového stavu, a v čase krízovej situácie vykonávajú svoje kompetencie tie isté orgány ako v čase bežnej prevádzky zariadení na výrobu a dodávky elektrickej energie a plynu. Obmedzenia práv účastníkov trhu s energiami má právo vykonávať výhradne zákonne splnomocnený subjekt, v tomto prípade Ministerstvo hospodárstva SR v rozsahu núdzového stavu schváleného vládou SR. Miera obmedzenia práv subjektov počas stavu núdze je len za účelom, ktorý je nevyhnutné dosiahnuť na riešenie krízovej situácie alebo mimoriadnej udalosti.

Zákon neurčuje obligatórne náležitosti rozhodnutia o vyhlásení núdzového stavu. Z toho nemožno vyvodiť, že rozhodnutie o vyhlásení núdzového stavu nemusí mať žiadne špecifické náležitosti. Rozhodnutie musí mať náležitosti implikované v úprave o vyhlasovaní rozhodnutia o núdzovom stave v Zbierke zákonov SR. Náležitosťou rozhodnutia o vyhlásení núdzového stavu musí byť určenie územia, na ktorom sa núdzový stav vyhlasuje, určenie osôb, ktorým sa ukladajú povinnosti aj určenie povinností, ktoré sa spájajú s núdzovým stavom.

Počas núdzového stavu môže vláda rozhodnutie o vyhlásení núdzového stavu meniť a dopĺňať podľa vývoja situácie tak, aby sa dosiahol účel vyhlásenia núdzového stavu.

„Núdzový stav môže byť vyhlásený len za podmienky, že „došlo alebo bezprostredne hrozí, že dôjde k ohrozeniu života a zdravia osôb, a to aj v príčinnej súvislosti so vznikom pandémie, ohrozením životného prostredia alebo s ohrozením značných majetkových hodnôt v dôsledku živelnnej pohromy, katastrofy, priemyselnej, dopravnej alebo inej prevádzkovej havárie“ (čl. 5 ods. 1 ústavného zákona o bezpečnosti štátu). Núdzový stav tak môže byť vyhlásený len na základe zákonom ustanovených dôvodov a posúdenie, či tieto dôvody nastali a či vyžadujú vyhlásenie núdzového stavu, vyžaduje tiež expertné, koncepčné a v konečnom dôsledku politické uváženie. Ústavný súd preto deklaruje, že vláda (ako vrcholný exekutívny orgán s rozsiahlymi, vecne súvisiacimi kompetenciami) je v lepšej pozícii posúdiť takéto okolnosti a za toto posúdenie a dôsledky svojho (pozitívneho, ale aj negatívneho) rozhodnutia o tom, či vyhlási núdzový stav, je demokraticky zodpovedná. Úlohou ústavného súdu v tomto konaní je v zásade posúdiť len základnú racionalitu širšieho skutkového základu a zistiť, či nejde o zjavne neprimeranú reakciu exekutívy. Ústavný súd neposudzuje, ako optimálne má byť núdzový stav rozhodnutím vlády vymedzený, s výnimkou zásahu proti zjavne neprimeranému rozsahu aktivity vlády pri obmedzovaní základných práv a ukladaní povinností.“ (PL. ÚS 22/2020)

V súvislosti s návrhom opatrení, ktoré je možné prijať v čase núdzového stavu sa otvára otázka výšky primeranej náhrady. Nález Ústavného súdu SR vo veci PL. ÚS 3/09 možno označiť za metodický návod pre identifikáciu relevantných otázok pre vypracovanie ústavne konformnej novely zákona:

*„Kategorickým imperatívom pri posudzovaní zásahov štátu do ústavou garantovaných práv je hľadanie spravodlivej rovnováhy medzi potrebami verejného alebo všeobecného záujmu a ochranou fyzických osôb a právnických osôb. Pri zásahoch do vlastníckeho práva, či už ide o vyvlastnenie alebo jeho nútené obmedzenie, má z tohto hľadiska zásadný význam, či k nim dôjde v spojení s adekvátnou náhradou poskytnutou dotknutým osobám, ktorá je v rozumnom vzťahu k hodnote vyvlastňovaného majetku, resp. k miere jeho „znehodnotenia“ spôsobeného jeho núteným obmedzením. V opačnom prípade totiž vzniká disproportčný zásah, ktorý nie je v súlade s čl. 1 dodatkového protokolu ani s čl. 20 ods. 4 ústavy, pričom odňatie vlastníctva vo verejnom záujme bez náhrady v zásade nemožno ospravedlniť ani v celkom výnimočných prípadoch. Ustanovenie čl. 20 ods. 4 ústavy, rovnako ako čl. 1 dodatkového protokolu negarantuje právo na plnohodnotnú náhradu za každých okolností, keďže **legitímne ciele „verejného záujmu“ môžu vyžadovať náhradu v menšej ako trhovej hodnote** (Sväté kláštor v. Grécko, rozsudok ESLP z 9. decembra 1994). Legitímne ciele „vo verejnom záujme“ ako opatrenia hospodárskej reformy alebo opatrenia navrhnuté na dosiahnutie väčšej sociálnej spravodlivosti si môžu vyžiadať nižšie odškodné ako v plnej trhovej hodnote (James a iní v. Veľká Británia, rozsudok ESLP z 21. februára 1986). **Nedostatok kompenzácie, resp. jej neexistencia nemá eo ipso za následok, že odňatie majetku je porušením čl. 1 dodatkového protokolu** (pozri použitím argumentu a contrario rozsudok ESLP z 31. októbra 1995 vo veci Papamichalopoulos a iní v. Grécko, § 36). Vždy ale treba preskúmať, či namietaná právna úprava predstavuje pre dotknuté osoby neprimeranú, resp. neúmernú záťaž.“*

Tomuto princípu zodpovedá aj obsah návrhu zákona, ktorý priznáva náhradu len do výšky oprávnených nákladov alebo za určenú cenu. Objektivizácia tzv. primeranej náhrady za obmedzenie vlastníckeho práva je preto nutná tak, aby sa primeraná náhrada nestala neprimerane vysokou, lebo v takom prípade by mohla vyvolať podozrenie, že predstavuje skrytú štátnu pomoc nesúladnú s právom EÚ.

V tomto prípade ide o formu obmedzenia vlastníckeho práva, ktoré nezakladá vznik nároku na trhovú hodnotu (*fair market value*), resp. na ušlý zisk. Opatrenie, pri ktorom zákonodarcu obmedzí vlastnícke právo subjektu, je v súlade s ústavným právom, Európskym dohovorom o ľudských právach (ďalej klen „dohovor“) a právom Európskej únie v prípade, že sú splnené podmienky naliehavého verejného záujmu a nemožnosti použitia iného prostriedku pre dosiahnutie legitímneho cieľa. Toto potvrdil Ústavný súd SR keď uviedol, že ak účel zamýšľaný obmedzením práva vlastníť majetok nie je možné dosiahnuť prostriedkami, ktoré zasahujú miernejšie do ústavou chráneného vlastníckeho práva, a ak verejný záujem je nadradený a objektivizovaný voči záujmom vlastníka, podmienku verejného záujmu možno pokladať za splnenú (PL. ÚS 33/95). Ani Ústava SR a ani dohovor však vlastnícke právo neabsolutizujú v tom smere, že by vylučovali akékoľvek zásahy do tohto práva (porov. rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci *Pressos Compania Naviera S. A. a iní v. Belgicko* z 20. novembra 1995).

Povinnosť zákonodarcu primerane intervenovať do systému obchodu s elektrinou potvrdil explicitne Ústavný súd SR v náleze PL. 17/2014 -

„15. Prejavom rozvinutej a industrializovanej krajiny je, že štátna moc uplatňujúca sa v tejto krajine určitým spôsobom (v súlade s princípmi voľného trhu a trhovej ekonomiky)

intervenuje do odvetvia energetiky, špeciálne do obchodovania s elektrinou a plynom. Tieto zásahy sú zvyčajne odôvodnené (resp. vyvolané) vzhľadom na typické charakteristické črty odvetvia energetiky (mysliac tým elektrinu a plyn):

- (i) odvetvie je náchylné na vytváranie monopolu na trhu s elektrinou a plynom,*
- (ii) odvetvie produkuje esenciálne (životu potrebné) suroviny pre obyvateľov daného územia,*
- (iii) odvetvie je často strategické pre celú ekonomiku štátu, ako aj pre obranyschopnosť štátu,*
- (iv) ide o odvetvie technicky komplexné a finančne intenzívne, čo prirodzene vytvára pre potenciálne podnikateľské subjekty bariéry pri vstupe na trh v rámci tohto odvetvia,*
- (v) odvetvie integruje širokú škálu subsektorov a ovplyvňuje ďalšie odvetvia hospodárstva, pričom regulácia tohto odvetvia či sektora ovplyvňuje jednotlivé integrované subsektory a má potenciál ovplyvniť aj ďalšie odvetvia hospodárstva.“*

Právo na ochranu majetku podlieha obmedzeniam jasne predpísaným v čl. 1 Protokolu č. 1. Európskeho dohovoru ľudských práva, podľa ktorého je zásah do práva na pokojné užívanie majetku povolený len vtedy, ak:

- je to predpísané zákonom,
- je to vo verejnom záujme, a
- je to nevyhnutné v demokratickej spoločnosti.

Všetky tri podmienky musia byť splnené kumulatívne. V prípade prvej podmienky zákonnosti je zjavné, že bola splnená, nakoľko legislatívny zámer bol schválený parlamentom a publikovaný v zbierke zákonov, t.j. boli splnené formálne náležitosti prijatia zákona. Verejný záujem je v danom prípade nespochybniteľný nakoľko ceny elektriny predstavujú ohrozenie fungovania nielen pri zabezpečovaní základných potrieb štátu, ale aj z hľadiska jeho hospodárskej existencie a z tohto titulu je zjavné, že je splnený aj tretí dôvod.

Ústavou SR zakotvený princíp proporcionality pripúšťa zásah do základných práv a slobôd za predpokladu, že to ústava vo vzťahu ku konkrétnemu základnému právu alebo slobode umožňuje, takýto zásah sleduje legitímny ustanovený cieľ, miera tohto zásahu neprekračuje odôvodnené a rozumné hranice, pričom takýto zásah musí prihliadať na podstatu a zmysel obmedzovaného základného práva alebo slobody. Ústavodarcom použitý termín „*musí dbať na ich podstatu a zmysel*“ však nemožno vykladať v absolútnom termíne, t.j., že „*nesmie ísť o zásah do podstaty základného práva*“. Pripustenie takéhoto pohľadu na vec v zmysle väčšinového rozhodnutia by totiž *ad absurdum* viedlo vo vzťahu k vlastníckemu právu k záveru, že akékoľvek obmedzenie vlastníckeho práva, ktoré predstavuje „absolútny zásah do samotnej podstaty vlastníckeho práva“, nie je ústavne vôbec akceptovateľné pričom takáto dikcia je v rozpore s čl. 20 Ústavy SR.

K proporcionálite medzi cieľom a prostriedkami na jeho dosiahnutie a k možnému namietanému nesúladu napadnutých ustanovení s čl. 13 ods. 4 Ústavy SR v spojení s čl. 20 ods. 1 Ústavy SR je potrebné uviesť nasledovné.

Konflikt verejného záujmu a súkromného záujmu sa v právnom štáte rieši požiadavkou na spravodlivú rovnováhu medzi nimi, v zmysle ktorej súkromný záujem nesmie byť neprimerane a nadmerne obmedzený kvôli verejnému záujmu. Z judikatúry štrasburských

orgánov ochrany práv vyplýva, že každý zásah do pokojného užívania majetku musí zachovávať spravodlivú rovnováhu medzi potrebami verejného záujmu a požiadavkami ochrany základných práv a slobôd jednotlivca (napr. rozhodnutie *Sporrong a Lönnroth v. Švédsko*, rozhodnutie z 23. septembra 1982, alebo *Papachelas v. Grécko*, rozsudok z 25. marca 1999, či *Pasculli v. Taliansko* zo 17. mája 2005). Verejný záujem možno chápať ako opak súkromného záujmu. Kým súkromný záujem je spájaný so záujmom konkrétnej osoby, viacerých určených osôb, prípadne konkrétnej skupiny osôb, verejný záujem sa spravidla spája s neurčitým počtom osôb, pričom tieto osoby môžu byť spájané štátnymi, národnými, spoločenskými, morálnymi, ekonomickými, kultúrnymi či inými súvislosťami. Pojem verejný záujem však nemožno vykladať tak, že musí ísť o záujem všetkých osôb spájaných týmito súvislosťami. To, čo sa z pohľadu väčšiny javí ako verejný záujem, z pohľadu osôb, ktorých práva (aj vlastnícke) sú obmedzované, sa naopak ako verejný záujem nevyhnutne javiť nemusí.

Pre konflikt základných práv, ktorý sa v okolnostiach prípadu črtá medzi právom chráneným podľa čl. 20 a podľa čl. 13 Ústavy SR na druhej strane, platí podľa doterajšej rozhodovacej praxe Ústavného súdu SR interpretačná zásada: *„Základné práva a slobody sú navzájom rovnocenné. Koncepcia materiálneho právneho štátu vylučuje vytvorenie „hierarchie“ základných práv a slobôd, v ktorej by sa jednému základnému právu alebo slobode priznal väčší význam, než aký má iné základné právo alebo sloboda. Základné práva a slobody sa môžu dostať do konfliktu, aj sa do konfliktu dostávajú. Každý konflikt vo vnútri systému základných práv a slobôd (resp. ľudských práv a základných slobôd v režime medzinárodných dohôd o ľudských právach) treba riešiť pomocou zásady spravodlivej rovnováhy.“* (PL. ÚS 22/06)

Citovaná interpretačná zásada je kompatibilná s case-law Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorý vo svojej rozhodovacej činnosti hľadá spravodlivú rovnováhu medzi ľudskými právami a základnými slobodami, pokiaľ sa tieto dostanú do konfliktu, pričom vznik konfliktov medzi jednotlivými právami a slobodami možno označiť za prirodzenú a zákonitú nevyhnutnosť spätú s uplatňovaním ľudských práv a základných slobôd.

Verejný záujem ako ústavná podmienka legitimizujúca zásah do ochrany základného práva alebo slobody môže byť dvojcestný (dvojsmerný). Verejný záujem predstavuje hodnotu, ktorá je niekedy nadradená nad základné právo a inokedy, podľa povahy záujmu, je nadradená nad viaceré základné práva a slobody. V takom prípade sa zistenie verejného záujmu týka všetkých základných práv, ktoré sú konkrétnym verejným záujmom dotknuté.

Ústavný súd SR uviedol: *„... využívanie majetku pre potreby verejného záujmu môže byť dôvodom na obmedzenie nielen vlastníckeho práva, ale aj tých ďalších základných práv alebo slobôd, uplatňovaním ktorých by takýto majetok prestal slúžiť (úplne alebo čiastočne) potrebám verejného záujmu. Ak je totiž verejný záujem ústavným dôvodom na obmedzenie „jedného zo základných práv“ (t.j. základné právo ako právo individuálneho subjektu sa „podrobilo“ celospoločenskému záujmu) v situácii, keď sa celospoločenský záujem uplatnil, nie je potom možné, aby nad ním už „prevládol“ iný individuálny záujem predstavovaný uplatnením niektorého z ďalších základných práv alebo slobôd. Verejný záujem na využívaní majetku nemôže na jednej strane slúžiť ako dôvod pre obmedzenie základného práva vlastníť majetok, a na strane druhej byť „podriadený“ ďalším základným právam alebo slobodám.“* (PL. ÚS 11/96)

Ústavný súd SR vyslovil vyššie citovaný právny názor vo vzťahu k určovaniu verejného záujmu na obmedzení vlastníckych práv. Z rovnocennosti základných práv a slobôd, ktorú Ústavný súd SR konštatoval v inej veci možno vyvodiť, nielen, že *„Verejný záujem na využívaní*

majetku nemôže na jednej strane slúžiť ako dôvod pre obmedzenie základného práva vlastníť majetok, a na strane druhej byť „podriadený“ ďalším základným právam alebo slobodám“, ale nemožno z neho vyvodit' ani opak, teda to, že verejný záujem na obmedzení iného základného práva nie je relevantný pre obmedzenie práva pokojne užívať svoj majetok.

V prípade niekoľkých dotknutých základných práv možno vyvodit', že existencia verejného záujmu na obmedzení jedného základného práva zjednodušuje (vylučuje) preskúmavanie verejného záujmu na obmedzení ďalších dotknutých práv, lebo ak existuje verejný záujem na obmedzení jedného základného práva alebo slobody, potom nie je relevantné, či existuje aj verejný záujem na obmedzení ďalšieho základného práva alebo slobody, pokiaľ obmedzujúci zásah do jedného základného práva vo verejnom záujme nemožno odčleniť od obmedzujúceho zásahu do ďalšieho základného práva.

„Pojem verejného záujmu je právne vymedziteľný len vo vzťahu ku konkrétnemu základnému právu alebo slobode. Ak účel zamýšľaný obmedzením práva vlastníť majetok nie je možné dosiahnuť prostriedkami, ktoré zasahujú miernejšie do ústavou chráneného vlastníckeho práva, a ak verejný záujem je nadradený a objektivizovaný voči záujmom vlastníka, podmienku verejného záujmu možno pokladať za splnenú.“ (PL. ÚS 33/95)

„Verejný záujem nemožno chápať ani aritmeticky (je to v záujme väčšieho počtu obyvateľov), ani automaticky (každá diaľnica je vo verejnom záujme, a teda pozemky môžu byť automaticky vyvlastnené). Ako vyjadril vo svojom rozhodnutí český ústavný súd (I. ÚS 198/95, PL. ÚS 24/04), verejný záujem nie je vždy totožný so záujmom kolektívnym (uspokojovanie kolektívnych záujmov určitých skupín môže byť dokonca v rozpore so všeobecnými záujmami spoločnosti). Verejný záujem je potrebné chápať ako záujem, ktorý možno označiť ako všeobecne prospešný záujem.“ (PL. ÚS 19/09)

Podmienka „verejného záujmu“ podľa čl. 20 ods. 4 Ústavy SR nie je formálna podmienka. To znamená, že nestačí uviesť ľubovoľný dôvod, ktorý sa pomenuje slovami „verejný záujem“, aby zákon bol v súlade s čl. 20 ods. 4 Ústavy SR. Podmienka verejného záujmu musí mať obsah, ktorý slúži na dosiahnutie cieľa ustanoveného ústavou. Z dôvodov hodných osobitného zreteľa sa záujem verejnosti musí nadradit' nad záujem vlastníka, aby bolo možné prijať zákon „vo verejnom záujme“ zasahujúci do sféry chráneného záujmu vlastníka. Táto podmienka sa vzťahuje výlučne na verejný záujem opodstatňujúci zásah do právneho postavenia vlastníka.

Z judikatúry štrasburských orgánov ochrany práv vyplýva, že tieto rešpektujú rozhodnutie zákonodarcu v jeho predstave o tom, čo je vo verejnom záujme, ak toto rozhodnutie nie je zjavne nepodložené, teda okrem prípadu, ak by úsudok zákonodarcu zjavne nemal rozumný základ (napr. *Mellacher a ostatní v. Rakúsko*, rozhodnutie z 19. decembra 1989 alebo *James a ostatní c. Spojené kráľovstvo*, rozhodnutie z 21. februára 1986).

V prípade obmedzenia vlastníckeho práva bez nároku na kompenzáciu je potrebné uviesť, že ani čl. 1 dodatkového protokolu negarantuje právo na úplné odškodnenie za každých okolností, keďže legitímne ciele „verejného záujmu“ môžu odôvodniť nielen nižšie odškodnenie, ako je plná trhovú hodnotu majetku (*Papachelas v. Grécko*, 1999), a dokonca aj pozbavenie majetku bez náhrady môže byť za určitých okolností v súlade s citovaným článkom (pozri *Jahn a spol. v. Nemecko*, 2005).

Princíp proporcionality predstavuje imanentnú súčasť judikatúry Ústavného súdu SR. Jeho obsah a podstatu vyjadril Ústavný súd SR v náleze sp. zn. PL. ÚS 3/00:

„Tento princíp predovšetkým znamená primeraný vzťah medzi cieľom (účelom) sledovaným štátom a použitými prostriedkami. V týchto súvislostiach cieľ (účel) sledovaný štátom smie byť sledovaný; prostriedky, ktoré štát použije, smú byť použité; použitie prostriedkov na dosiahnutie účelu je vhodné; použitie prostriedkov na dosiahnutie účelu je potrebné a nevyhnutné... Kritérium alebo princíp vhodnosti znamená, že stav, ktorý štát vytvorí zásahom, a stav, v ktorom treba sledovaný cieľ vidieť ako uskutočnený, sa nachádzajú vo vzájomnej súvislosti: cieľ musí byť v súlade s prostriedkom... Nevyhnutnosť znamená, že neexistuje iný stav, ktorý štát bez veľkej námahy môže rovnako vytvoriť, ktorý občana zaťažuje menej a ktorý súvisí so stavom, v ktorom treba sledovaný účel pokladať za uskutočnený. Inými slovami, cieľ nesmie byť dosiahnuteľný rovnako účinným, ale menej zaťažujúcim prostriedkom.“

Legitímny cieľ (I.) V prípade obmedzenia vlastníckeho práva ide o určitú formu obmedzenia práva dotknutých subjektov avšak pri evaluácii praktických implikácií je zrejmé, že legitímny cieľ prevažuje nad týmto obmedzením. Podľa ustálenej judikatúry Ústavného súdu SR, obmedziť základné práva a slobody možno len v záujme dosiahnutia legitímneho cieľa spočívajúceho v ochrane dôležitého verejného záujmu, pričom opatrenie obmedzujúce základné práva a slobody musí byť vo vzťahu k sledovanému cieľu proporcionálne (PL. ÚS 1/2017). Všeobecne možno uviesť, že čím väčší verejný (spoločenský) záujem štát preukáže, tým aj intenzívnejší zásah do práva vlastníť majetok môže byť považovaný za primeraný. Obdobne ako podľa Ústavy SR, aj Európsky súd pre ľudské práva uznáva, že zásah do základných práv a slobôd možno považovať za prípustný, iba ak k nemu dochádza na základe zákona, ak sleduje verejný záujem a ak je vo vzťahu k nemu proporcionálny. Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva štáty požívajú širokú mieru uváženia pri určovaní verejného záujmu. Iba zbavenie majetku preukázateľne bez rozumného základu neuspokojuje požiadavku sledovania verejného záujmu (rozsudok ESEP z 28. 7. 1999 vo veci *Immobiliare Saffi proti Taliansku*, sťažnosť č. 22774/93, § 49). V prípade prijatia legislatívy nejde o zbavenie majetku, ale iba o jeho obmedzenie bez kompenzácie a preto nie je možné hovoriť o rovnakej ústavnej intenzite porušenia.

Ústavný súd SR vo svojej rozhodovacej činnosti už judikoval, že napr. prípad zamedzenie ohrozenia výroby tepla a jeho rozvodu konečným odberateľom, vrátane domácností, možno nepochybne považovať za legitímny cieľ sledujúci plnenie požiadaviek verejného záujmu. (PL 1/2017). Ústavný súd SR sa už aj skôr vyjadril (PL. ÚS 11/96, PL. ÚS 111/2011), že využívanie majetku pre potreby verejného záujmu môže byť dôvodom na obmedzenie nielen vlastníckeho práva, ale aj ďalších základných práv alebo slobôd, uplatňovaním ktorých by tento majetok prestal slúžiť potrebám verejného záujmu. Taktiež pri analýze kritéria vhodnosti je zrejmé, že obmedzenie vlastníckeho práva entít zahrnutých do produkcie a distribúcie elektriny je spôsobilé zabezpečiť stabilné dodávky elektriny pri cenách, ktoré svojím charakterom neznemožňujú fungovanie ekonomiky a spoločnosti ako takej.

Nevyhnutnosť (II.) V rámci druhého kroku (štádia) testu proportionality treba posúdiť, či príslušné legislatívne opatrenie spôsobujúce obmedzenie ústavou garantovaných práv bolo v okolnostiach posudzovanej veci naozaj nevyhnutné, teda či na dosiahnutie legitímneho cieľa nebol k dispozícii aj menej obmedzujúci, resp. menej invazívny či šetrnejší právny prostriedok. V tejto súvislosti treba uviesť, že vzhľadom na aktuálnu situáciu na trhu s energiami - bezprecedentné zdražovanie čo môže v konečnom dôsledku smerovať k nedostupnosti elektrickej energie a plynu ako takých. V takom prípade by bolo ohrozené nielen základné fungovanie národnej ekonomiky, ale aj životy obyvateľov nakoľko by boli

výrazným spôsobom zasiahnuté všetky aspekty verejného života ako napr. poskytovanie zdravotnej starostlivosti alebo doprava.

V tomto smere sa Ústavný súd SR vyjadril, že *„Obmedzujúci zásah do základných práv a slobôd musí rešpektovať princíp proporcionality, pričom obmedzenie, resp. zasahovanie do ústavou chránených práv a slobôd, a teda aj do základného práva podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť podľa čl. 35 ods. 1 ústavy, je ústavne akceptovateľné len vtedy, ak je ustanovené zákonom, zodpovedá niektorému ustanovenému legitímnemu cieľu a je nevyhnutné v demokratickej spoločnosti na dosiahnutie sledovaného cieľa, t. j. ospravedlňuje ho existencia naliehavej spoločenskej potreby a primerane (spravodlivo) vyvážený vzťah medzi použitými prostriedkami a sledovaným cieľom.“* (PL. ÚS 67/07)

Test nevyhnutnosti nie je možné vnímať absolútne t. j. zákonodarca nemusí extenzívne a vyčerpávajúce vylúčiť alebo označiť všetky možné varianty, ktoré by mohli byť použité. Týmto by poprel svoju „margin of appreciation“ t. j. voľnú úvahu pri výkone zákonodarnej moci. Tento záver podporuje aj rozhodnutie Ústavného súdu SR: *„Ústavný súd už vyslovil svoj právny názor, že vlastnícke právo možno obmedziť v tej miere, v akej rozumnú úvahu o všeobecnom prospechu pripúšťa zákonodarca za účelnú. Ochrana základných práv sa preto môže obmedziť len na odmietnutie protiústavných, nadmerne zaťažujúcich úprav.“* (PL. ÚS 31/2015)

Proporcionalita v užšom zmysle (III.) V neposlednom rade Ústavný súd SR stanovil kritérium kauzality t.j. existenciu väzby medzi použitým prostriedkom a chráneným verejným záujmom. Ak má posudzovaná právna úprava vyhovieť testu proporcionality, je nevyhnutné, aby sa preukázala funkčnosť väzby medzi použitým prostriedkom a chráneným verejným záujmom. Táto funkčnosť potom ústavne legitimizuje aj cieľ preskúmvanej právnej úpravy, keďže mu dáva punc dostatočnej dôležitosti, ktorá ospravedlňuje obmedzenie základného práva alebo slobody. Vzhľadom na vyššie uvedené je potrebné konštatovať, že navrhované opatrenie spĺňa kritérium proporcionality v užšom zmysle, resp. primeranosti nakoľko jeho cieľom je zabezpečiť stabilné dodávky elektrickej energie a plynu odberateľom za primeranú cenu čoho následkom bude fungovanie hospodárstva. Ústavný súd SR už v minulosti potvrdil, že nie je jeho úlohou tvoriť ekonomickú politiku štátu a že miera úvahy zákonodarcu v tejto oblasti je veľmi široká. Zdôraznil však, že aj táto miera má svoje ústavné limity. Rovnováha medzi požiadavkami všeobecného záujmu a imperatívom ochrany základných práv je však narušená, ak je dotknutá osoba nútená znášať „neprimeranú záťaž“ (viď, medzi mnohými inými, rozsudok Saints monastres proti Grécku z 9. decembra 1994, rad A, č. 301-A, § 70-71 alebo rozsudok ESLP vo veci Pincová a Pinc proti Českej republike z 5. novembra 2002). Súčasne poukázal na potrebu čo najpresnejšieho odôvodnenia zákonnej úpravy z hľadiska jej vhodnosti (racionálnej väzby medzi právnou úpravou a sledovaným cieľom). Dal tiež najavo, že relevantné sú aj okolnosti, v ktorých sa zákon prijíma (celkový stav verejných financií štátu), a že tieto okolnosti môžu mať podstatný dopad na posúdenie ústavnosti napadnutej zákonnej úpravy (napr. PL. ÚS 8/2017). V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že neexistuje iné možné legislatívne opatrenie, ktoré by zabezpečilo stabilnú distribúciu elektrickej energie a plynu pre odberateľov čím by bol zabezpečený ekonomický chod štátu.

Vytvorenie „plne otvoreného trhu“, kde sa dodáva elektrina za konkurenčné (t. j. deregulované) ceny je jedným z hlavných cieľov elektroenergetického práva EÚ. V tejto súvislosti je však potrebné uviesť, že ide o dlhodobý cieľ, a preto právo Európskej únie ako také rešpektuje zásahy do fungovania trhu v prípade, že trh dostatočne nechráni vybrané skupiny obyvateľstva, resp. vykazuje prvky zlyhania a nie efektívneho fungovania.

Cieľom právnych predpisov EÚ o elektrickej energii je tiež riešiť problém chýbajúcich peňazí disciplinovaním používania cenových stropov. Členské štáty musia chrániť energeticky chudobných a zraniteľných odberateľov, ale sú nevyhnutné zákonné obmedzenia verejného zasahovania do cien, aby sa predišlo podkopávaniu investičných signálov a oddialeniu energetickej transformácie.

Hoci prvé smernice EÚ o elektrine a plyne výslovne neuvádzali, že ceny energie by sa mali určovať výlučne pôsobením ponuky a dopytu, SD EÚ usúdil, že táto „požiadavka vyplývalo samotného účelu a všeobecnej schémy“ týchto smerníc, najmä cieľ „dosiahnuť úplnú liberalizáciu“ energetických trhov. (Case C-265/08, *Federutility and others v. Autorità per l'energia elettrica e il gas*, EU:C:2010:205, para 18. See also Case C-242/10, *Enel Produzione SpA v. Autorità per l'energia elettrica e il gas*, EU:C:2011:861; Case C-121/15, *Association nationale des opérateurs détaillants en énergie (ANODE) v. Premier ministre and others*, EU:C:2016:248; and Fischerauer and Johnston, “State regulation of retail energy prices”, 9 *Journal of World Energy Law and Business* (2016), 458–474). Súd akceptoval možnosť vládneho zasahovania do cien vo forme záväzkov verejnej služby, ale len do tej miery, do akej to bolo potrebné na zabezpečenie primeraných cien na trhoch, kde nebola efektívna konkurencia. Energetické právo EÚ prostredníctvom regulácie záväzkov verejnej služby upravuje, ale nezakazuje, vládne zásahy do stanovovania cien elektriny pre koncových užívateľov na účely sociálnej ochrany. Kríza s energiami 2021 a 2022 viedla k ideám o silnejšej regulácii. Sociálna ochrana je stredobodom tejto diskusie.

V súčasnosti Európska únia čelí bezprecedentnému stavu, na ktoré sa stále hľadá spoločné riešenie. Európska komisia už predstavila návrhy na spoločné európske opatrenia zamerané na riešenie základných príčin problému na trhu s plynom a zaistenie bezpečnosti dodávok za primerané ceny počas budúcej zimy a na ďalšie obdobie. Členské štáty navrhli viacero potenciálnych núdzových opatrení na obmedzenie dosahu vysokých cien elektriny. Všetky posudzované alternatívy však prinášajú náklady a nevýhody. Ako sa uvádza v oznámení, na otázku riešenia vysokých cien elektriny neexistuje jedna jednoduchá odpoveď. Dôvodom sú rozdiely medzi členskými štátmi, pokiaľ ide o ich energetický mix, štruktúru trhu a úrovne prepojenia energetických sietí. Komisia európskym lídrom predstavuje výhody a nevýhody rôznych prístupov a je pripravená podľa potreby pokračovať vo svojej práci. Mnohé z uvedených možností sú reakciou na symptómy, no dôležité je riešiť základné príčiny súčasných vysokých cien elektriny prijatím spoločných európskych opatrení na trhu s plynom.

Podľa posledného stavu platného ku dňu vypracovania tohto materiálu Európska komisia na zasadnutí zasadnutia Coreper 1, ktoré sa uskutočnilo 14. septembra 2022, predstavila návrh nariadenia o núdzových opatreniach na adresovanie vysokých cien energie.

Najdiskutovanejším elementom balíka bol strop na výnosy z inframarginálnych zdrojov. Problémom je toto opatrenie pre Poľsko, Litvu, Lotyšsko, Maltu, Cyprus a Slovenskú republiku z dôvodu malých až žiadnych benefitov, resp. z dôvodu, že už takéto opatrenia aplikujú na národnej úrovni. Ostatné štáty upozornili, že niektorí výrobcovia majú pomerne veľké objemy elektriny predané cez dlhodobé kontrakty a majú zahedgované pozície na trhu, čo bude mať negatívny dopad na dodatočné inframarginálne výnosy. Ďalšia požiadavka Slovenskej republiky ale aj Rumunska bola, aby boli okrem výrobcov do opatrenia zahrnutí aj obchodníci. ES navrhuje zaradiť vodné elektrárne s rezervoárom medzi inframarginálne zdroje. Zároveň členské štáty zdôraznili potrebu komplementarity s už prijatými národnými opatreniami a potrebu flexibility pre členské štáty pri využívaní dodatočných financií (napr. nielen SMEs, ale aj energeticky náročný priemysel).

Z pohľadu Slovenskej republiky panuje pri inframarginálnych výnosoch obava o reálne benefity kvôli spôsobu ako výrobcovia obchodujú elektrinu a hedgujú svoje pozície. Dopad môže byť veľmi negatívny pre spoločnosti a členské štáty zároveň nemusia získať dostatočné príjmy z tohto opatrenia. Z pohľadu Slovenskej republiky treba zahrnúť aj obchodníkov nielen výrobcov. Treba zvážiť spoločný výber nadmerných výnosov na EÚ úrovni a ich distribúciu medzi členskými štátmi na základe výroby a spotreby. Pri znižovaní spotreby elektriny obavy o implementáciu, aj keď vidíme racionálny návrh. Už na národnej úrovni sa pripravujú opatrenia na incentivizáciu úspor, ale je to náročné na férovú implementáciu. EÚ riešenie musí priniesť reálne benefity pre členské štáty a viditeľnú pridanú hodnotu v očiach občanov. V súčasnosti stále prebiehajú rokovania medzi Európskou komisiou a členskými štátmi.

V návrhu zákona sa navrhuje zmena a doplnenie zákona č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a zmena a doplnenie zákona č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach v znení neskorších predpisov.

V čl. I sa navrhuje rozšíriť súčasný koncept stavu núdze v elektroenergetike o situáciu, keď cena veľkoobchodných energetických produktov na veľkoobchodných trhoch s energiou dosahuje po dlhší čas také vysoké hodnoty, ktoré majú za následok cenovú nedostupnosť elektriny pre odberateľov a súčasne vyvolajú ohrozenie bezpečnosti štátu, zdravia a života veľkej skupiny odberateľov elektriny alebo hrozbu značných hospodárskych škôd u koncových odberateľov elektriny na vymedzenom území. Stav núdze bude môcť v tomto prípade vyhlásiť len vláda Slovenskej republiky na návrh Ministerstva hospodárstva SR, ktorá bude súčasne oprávnená rozhodovať o uložení opatrení, ktoré nariadi Ministerstvo hospodárstva SR všeobecne záväzným právnym predpisom (vyhláškou). Navrhuje sa tiež katalóg opatrení, ktoré bude možné uložiť a nariadiť, a to opatrenia v oblasti obmedzenia medzioblastnej kapacity na cezhraničné obchodovanie s elektrinou, v oblasti využitia výrobných kapacít domácich zariadení na výrobu elektriny na účely dodávky elektriny koncovým odberateľom elektriny za určené ceny. Rovnaký mechanizmus sa navrhuje aj v plynárenstve.

Vyhlásenie núdzového stavu v energetike alebo v plynárenstve je prostriedkom, ktorý je nevyhnutný v krízových situáciách aby bolo zabezpečené základné fungovanie štátu ako takého. V tomto kontexte nejde iba o zabezpečenie primárnych potrieb ako je zásobovanie obyvateľstva, ale aj o zabezpečenie fungovania základných hospodárskych subjektov, ktoré sú nevyhnutné pre jeho chod.

V prípade vyhlásenie núdzového stavu v energetike alebo v plynárenstve je nevyhnutné uviesť, že musí ísť o bezprecedentnú krízovú situáciu, ktorá svojím charakterom podkopáva fundamentálne aspekty fungovania štátu, resp. jeho ekonomického života. Táto povinnosť sa premietla aj do prijatia ústavného zákona č. 493/2011 o rozpočtovej zodpovednosti kde sa zakotvuje v ktorom ústavodarca zakotvil ako cieľ dosiahnuť dlhodobú udržateľnosť hospodárenia Slovenskej republiky. Ústavný zákon o rozpočtovej zodpovednosti formuluje aj konkrétny cieľ - dlhodobú konkurencieschopnosť štátu, a majú tieto ústavné ciele chrániť, resp. klásť prekážky ich ohrozeniu.

Pre úplnosť je potrebné rozlíšiť dôvody na rozhodnutia v tzv. všeobecnom hospodárskom záujme podľa § 24 zákona o energetike, ktoré je možné vydať aj v situácii, ktorá nevyžaduje núdzový stav. Ide o opatrenie, ktorého účelom je chrániť také verejné záujmy, ktoré nevyžadujú až takú mieru intenzity štátnych zásahov do základných práv

a ľudských slobôd ako je to v prípade ohrozenia verejných záujmov, ktoré je potrebné ochrániť v núdzovom stave. Ide o tieto taxatívne vymenované:

- a) bezpečnosti sústavy alebo siete vrátane zabezpečenia pravidelnosti, kvality a ceny dodávok elektriny a plynu a energetickej efektívnosti,
- b) prednostného prístupu do sústavy pri dodávke elektriny vyrobenej z obnoviteľných zdrojov energie a elektriny vyrobenej z domáceho uhlia,
- c) využitia obnoviteľných zdrojov energie, kombinovanej výroby a domáceho uhlia pri výrobe elektriny,
- d) plnenia záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná,
- e) plnenia záväzkov vyplývajúcich z členstva Slovenskej republiky v medzinárodných organizáciách,
- f) ochrany životného prostredia.

Cieľom návrhu zákona sú legislatívne úpravy, ktoré sú potrebné na to, aby Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky mohlo vydať všeobecný hospodársky záujem na zabezpečenie bezpečnosti, pravidelnosti, kvality a ceny dodávok elektriny pre domácnosti v Slovenskej republike a všeobecný hospodársky záujem na zabezpečenie bezpečnosti, pravidelnosti, kvality a ceny dodávok plynu pre domácnosti v Slovenskej republike, z dôvodu zabránenia negatívneho vplyvu vysokého nárastu cien elektriny a plynu na najzraniteľnejších odberateľov elektriny, a to odberateľov v domácnostiach. Účelom je zabrániť negatívneho vplyvu vysokého nárastu cien elektriny a plynu na najzraniteľnejších odberateľov prostredníctvom návrhu všeobecného hospodárskeho záujmu.

V čl. II sa navrhujú potrebné úpravy v oblasti cenovej regulácie a mimoriadnej regulácie v nadväznosti na zmeny a doplnenia vyplývajúce z čl. I návrhu zákona.

Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi a nálezmi Ústavného súdu Slovenskej republiky, so zákonmi a ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi, medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná, ako aj s právom Európskej únie. Zmluva o fungovaní Európskej únie v článku 36 umožňuje členskému štátu obmedziť vývoz tovaru, ak je to odôvodnené princípmi verejnej morálky, verejným poriadkom, verejnou bezpečnosťou, ochranou zdravia a života ľudí a zvierat, ochranou rastlín, ochranou národného kultúrneho bohatstva, ktoré má umeleckú, historickú alebo archeologickú hodnotu, alebo ochranou priemyselného a obchodného vlastníctva. Zároveň je výlučnou právomocou členského štátu určiť podmienky pre využívanie svojich energetických zdrojov, jeho voľba medzi rôznymi zdrojmi energie a všeobecná štruktúra jeho zásobovania (článok 194 ods. 2 druhý pododsek Zmluvy o fungovaní EÚ). Sekundárne právo Európskej únie umožňuje členskému štátu prijať na prevenciu a zmiernenie následkov kríz dodávok energií a núdzových situácií aj netrhové opatrenia, keď je zrejmé, že samotné trhové opatrenia nepostačujú na zabránenie ďalšiemu zhoršeniu dodávok elektriny, a to vrátane obmedzenia transakcií vrátane obmedzenia už pridelennej medzioblastnej kapacity a obmedzenia poskytovania medzioblastnej kapacity na účely pridelovania kapacity podľa podmienok vyplývajúcich z nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/943 (čl. 16 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/941 z 5. júna 2019 o pripravenosti na riziká v sektore elektrickej energie a o zrušení smernice 2005/89/ES).

Vzhľadom na aktuálny vývoj cien na veľkoobchodných trhoch s elektrinou a potrebu urýchlenej administrácie cenových konaní a ďalších súvisiacich procesov k ultimu

kalendárneho roka 2022 sa dátum účinnosti návrhu zákona navrhuje už odo dňa jeho vyhlásenia.

B. Osobitná časť

K Čl. I

K bodu 1 až 3

Doplnením definície sa dosiahne priame zaradenie všetkých poskytovateľov podporných služieb v elektroenergetike do kategórie chránených odberateľov plynu, čo zvýši ich motiváciu na poskytovanie podporných služieb pri nedostatku výrobných zdrojov.

Doplnenie rozsahu chráneného odberateľa plynu o subjekty potravinárskeho priemyslu podporí udržateľnosť potravinového reťazca ako nevyhnutnej podmienky pre zabezpečenie potravinovej bezpečnosti SR.

K bodom 4 a 5

Navrhuje sa rozšírenie konceptu stavu núdze v elektroenergetike o stavy, kedy cena veľkoobchodných energetických produktov na veľkoobchodných trhoch s energiou dosahuje po dlhšiu dobu hodnoty, ktoré môžu spôsobiť cenovú nedostupnosť elektriny pre odberateľov a súčasne môžu viesť k ohrozeniu bezpečnosti štátu, života a zdravia veľkej skupiny odberateľov alebo značným hospodárskym škodám u koncových odberateľov elektriny na území Slovenskej republiky. Stav núdze z tohto dôvodu je oprávnená vyhlásiť len vláda Slovenskej republiky na návrh ministerstva. V stave núdze bude možné na základe rozhodnutia vlády (s jej súhlasom) nariadiť účastníkom trhu s elektrinou opatrenia na zabezpečenie dostupnosti elektriny za určené ceny resp. za primeranú náhradu vo forme úhrady primeraných nákladov. Ukladané opatrenia musia byť primerané, nediskriminačné a transparentné. Opatrenia môže ministerstvo nariadiť len v nevyhnutnom rozsahu a po nevyhnutnú dobu.

K bodom 6 a 7

Navrhuje sa tiež rozšírenie konceptu stavu núdze v plynárenstve o stavy, kedy cena veľkoobchodných energetických produktov na veľkoobchodných trhoch s energiou dosahuje po dlhšiu dobu hodnoty, ktoré môžu spôsobiť cenovú nedostupnosť plynu pre odberateľov a súčasne môžu viesť k ohrozeniu bezpečnosti štátu, života a zdravia veľkej skupiny odberateľov alebo značným hospodárskym škodám u koncových odberateľov elektriny na území Slovenskej republiky. Stav núdze z tohto dôvodu je oprávnená vyhlásiť len vláda Slovenskej republiky na návrh ministerstva. V stave núdze bude možné na základe rozhodnutia vlády (s jej súhlasom) nariadiť účastníkom trhu s plynom opatrenia na zabezpečenie dostatku plynu na vymedzenom území a dostupnosti plynu za určené ceny. Ukladané opatrenia musia byť primerané, nediskriminačné a transparentné. Opatrenia môže ministerstvo nariadiť len v nevyhnutnom rozsahu a po nevyhnutnú dobu.

K bodu 8

V súvislosti so zabezpečovaním štandardu bezpečnosti dodávok plynu sa ustanovuje možnosť ministerstva rozhodnutím určiť, že by štandard bezpečnosti dodávok plynu pre domácnosti zabezpečoval dodávateľ poslednej inštalácie.

K bodom 9 a 10

Doplnením ustanovenia účastník trhu navrhuje a ministerstvo rozhodne o spôsobe zabezpečenia štandardu bezpečnosti na relevantné obdobie v členení na jednotlivé mesiace v závislosti od priemernej očakávanej spotreby chránených odberateľov v príslušných mesiacoch. Navrhovanou zmenou sa zabezpečí, že od účastníkov trhu sa bude vyžadovať zabezpečenie štandardu bezpečnosti na jednotlivé mesiace, čím sa zníži miera dopadu zvyšujúcich sa cien na odberateľa.

K bodu 11

Ustanovujú sa podmienky, kedy je možné preniesť zodpovednosť za zabezpečenie štandardu bezpečnosti dodávok plynu pre prevádzkovateľa distribučnej siete, ktorý na základe rozhodnutia ministerstva plní úlohy plynárenského dispečingu.

K bodom 12 a 13

Vzhľadom na nepriaznivý vývoj na trhu s energiami a jeho vplyv na jednotlivé kategórie odberateľov sa zavádzajú nové oblasti všeobecného hospodárskeho záujmu pre výrobu elektriny a dodávku vyrobenej elektriny a v súvislosti so zabezpečením štandardu bezpečnosti dodávok plynu pre odberateľov plynu v domácnosti.

K bodu 14

K 24a

Povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme sú hospodárske činnosti, ktoré subjekty verejného sektora považujú za mimoriadne dôležité pre občanov, a ktoré by sa neposkytovali (alebo by sa poskytovali za odlišných podmienok), ak by nedošlo k štátnej intervencii.

Z článku 9 ods. 2 prvej vety Smernice Európskeho parlamentu a Rady EÚ 2019/944 z 5. júna 2019 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou a o zmene smernice 2012/27/EÚ vyplýva, že so zreteľom na príslušné ustanovenia ZFEÚ, najmä na jej článok 106, členské štáty môžu podnikom pôsobiacim v sektore elektrickej energie z hľadiska všeobecného hospodárskeho záujmu uložiť povinnosti služby vo verejnom záujme, ktoré sa môžu vzťahovať na bezpečnosť, vrátane bezpečnosti dodávky, pravidelnosti, kvality a ceny dodávok a ochrany životného prostredia, vrátane energetickej efektívnosti, energie z obnoviteľných zdrojov a ochrany klímy.

Obdobné oprávnenie členských štátov vyplýva aj z ustanovenia článku 3 ods. 2 prvej vety Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/73/ES z 13. júla 2009 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh so zemným plynom, ktorou sa zrušuje smernica 2003/55/ES, podľa ktorého so zreteľom na príslušné ustanovenia Zmluvy o fungovaní Európskej únie, najmä na jej článok 106, členské štáty môžu podnikom fungujúcim v plynárenskom odvetví z hľadiska všeobecného hospodárskeho záujmu uložiť povinnosti služby vo verejnom záujme, ktoré sa môžu vzťahovať na bezpečnosť vrátane bezpečnosti dodávky, pravidelnosti, kvality a ceny dodávok, a ochranu životného prostredia vrátane energetickej efektívnosti, energie z obnoviteľných zdrojov a ochrany klímy.

Vo vzťahu k poskytovaniu povinností všeobecného hospodárskeho záujmu platí, že tieto môžu byť poskytované zo strany verejných alebo súkromných podnikov bez osobitnej finančnej podpory od orgánov štátu alebo môžu byť vzhľadom na okolnosti a charakter daného prípadu poskytované iba ak príslušný orgán štátu ponúkne poskytovateľovi finančnú náhradu.

V druhej spomenutej skupine prípadov poskytovania povinností všeobecného hospodárskeho záujmu tak platí, že na to, aby povinnosti všeobecného hospodárskeho záujmu mohli fungovať na základe zásad a podmienok, ktoré im umožnia splniť svoj účel, je potrebné poskytnúť finančnú pomoc zo strany verejných orgánov štátu, a to tam, kde príjmy pochádzajúce z ich poskytovania neumožňujú pokryť náklady vyplývajúce zo záväzku povinností vo všeobecnom hospodárskom záujme.

Spolu s poskytovaním povinností vo všeobecnom hospodárskom záujme je tak v odôvodnených prípadoch spojená aj potreba financovania poskytovania uvedených povinností v podobe náhrady adresovanej zo strany štátu v prospech poskytovateľa povinností všeobecného hospodárskeho záujmu. Slovenská republika ako členský štát má možnosť samostatne rozhodovať, ako by mali byť realizované a financované ich povinnosti všeobecného hospodárskeho záujmu.

Z judikatúry Súdneho dvora Európskej únie (Rozsudky vo veci C-280/00 Altmark Trans GmbH a Regierungspräsidium Magdeburg/Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH, ďalej ako „Altmark“, Zb. 2003, s. I-7747 a v spojených veciach C-34/01 až C-38/01 Enirisorse SpA/Ministero delle Finanze, Zb. 2003, s. I-14243) pritom vyplýva, že náhrada za služby vo verejnom záujme nepredstavuje štátnu pomoc v zmysle článku 107 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, ak spĺňa podmienky, ktoré boli identifikované v rámci uvedenej judikatúry Súdneho dvora Európskej únie. Ak sú tieto podmienky splnené, článok 108 Zmluvy o fungovaní Európskej únie sa neuplatňuje.

Vzhľadom na absenciu bližšej právnej úpravy týkajúcej sa stanovenia preplácania náhrady za povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme a s prihliadnutím na akútnu potrebu riešenia situácie na trhu s elektrickou energiou zákonodarca v rámci ustanovenia § 24a zavádza spôsob výplaty kompenzácie náhrady čistých nákladov povinnosti uloženej vo všeobecnom hospodárskom záujme. Výplatu kompenzácií bude vykonávať Ministerstvo hospodárstva.

K 24b

Je nevyhnuté, aby subjektom, ktoré vykonávajú povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme bola poskytnutá kompenzácia ako náhrada zisku, ktorý by inkasovali v prípade, ak by povinnosti vo verejnom hospodárskom záujme nemuseli vykonávať.

Výška kompenzácie vychádza z nákladov dobre fungujúceho podniku (inak ako „undertaking“ v zmysle judikatúry Súdneho dvora EÚ) berúc do úvahy relevantných odberateľov výrobcov elektrickej energie a primeraný zisk dosiahnuteľný z takýchto obchodných vzťahov.

Povinnosti uložené vo všeobecnom hospodárskom záujme upravuje najmä Oznámenie Európskej komisie 2012/C 8/03 Rámec Európskej únie pre štátnu pomoc vo forme náhrady za služby vo verejnom záujme („Rámec pre VHZ“). Právny základ v primárnej legislatíve EÚ vyplýva z článkov 107 až 109 Zmluvy o fungovaní EÚ. Účelom Rámca pre VHZ je premietnutím základných princípov práva štátnej pomoci, ktorých účelom je zabrániť, aby štát poskytol niektorému z trhových subjektov konkurenčnú výhodu oproti jeho konkurentom na relevantnom trhu.

V zmysle článku 2.1. ods. 11 Rámca 2012/C 8/03 možno štátnu pomoc vyhlásiť za zlučiteľnú s článkom 106 ods. 2 zmluvy, ak je nevyhnutná na poskytovanie povinností všeobecného hospodárskeho záujmu a neovplyvňuje rozvoj obchodu v takom rozsahu, ktorý by bol v rozpore so záujmami Únie za súčasného splnenia ďalších podmienok stanovených Rámcom 2012/C 8/03. Jednou zo základných podmienok poverenia podniku službou vo verejnom záujme je opis mechanizmu náhrady a parametre na výpočet, kontrolu a prehodnocovanie náhrady, ako aj opatrenia na predchádzanie vzniku nadmernej náhrady a na vrátenie takejto nadmernej náhrady

Na výpočet výšky čistých nákladov je možné použiť v závislosti od charakteru konkrétneho prípadu buď metodiky výpočtu čistých nákladov, ktorým sa možno vyhnúť alebo alternatívnych metód výpočtu čistých nákladov potrebných na plnenie záväzkov služieb vo verejnom záujme, ako je metodika založená na alokácii nákladov.

Poskytnutie štátnej pomoci musí spĺňať všetky podmienky uvedené v Rámci pre VHZ, okrem iného aj horný limit stanovený v odseku 21 Rámca pre VHZ, podľa ktorého výška náhrady nesmie presahovať sumu potrebnú na pokrytie čistých nákladov služieb vo VHZ a primeraný zisk.

Rámec pre VHZ pritom rozoznáva dve metodiky výpočtu náhrady:

Metodika výpočtu čistých nákladov, ktorým sa možno vyhnúť tzv. Net avoided costs („NCA“) vyplýva z článku 25 Rámca pre VHZ a metodika tzv. cost allocation method („CAM“) vyplýva z článku 28 Rámca pre VHZ.

Podľa čl. 25 Rámca pre VHZ:

„V prípade metodiky výpočtu čistých nákladov, ktorým sa možno vyhnúť, sa náklady, ktoré sú alebo podľa očakávania budú potrebné na plnenie záväzkov služieb vo verejnom záujme, vypočítajú ako rozdiel medzi čistými nákladmi poskytovateľa so záväzkom poskytovať služby vo verejnom záujme a čistými nákladmi alebo ziskom toho istého poskytovateľa bez takéhoto záväzku. Osobitná pozornosť sa musí venovať správne posúdeniu nákladov, pri ktorých sa v prípade absencie záväzku poskytovať služby vo verejnom záujme očakáva, že sa im poskytovateľ vyhne, a príjmov, pri ktorých sa očakáva, že ich nedosiahne. Vo výpočte čistých nákladov by sa mali zohľadniť výhody, pokiaľ je to možné aj nehmotné výhody, ktoré plynú poskytovateľovi služby všeobecného hospodárskeho záujmu.“

Podľa čl. 28 Rámca pre VHZ:

„V prípade metodiky založenej na alokácii nákladov sa čisté náklady potrebné na plnenie záväzkov služby vo verejnom záujme vypočítajú ako rozdiel medzi nákladmi a príjmami daného poskytovateľa povereného plniť záväzky služby vo verejnom záujme, ako boli uvedené a odhadnuté v poverovacom akte.“

Obidve metodiky podľa Rámca pre VHZ tak predstavujú hornú hranicu výšky náhrady, ktorej prekročenie by znamenalo, že poskytnutie štátnej pomoci by nemohlo byť vyhodnotené ako súladné s vnútorným trhom podľa Rámca pre VHZ.

V prípade metodiky výpočtu čistých nákladov (tzv. net avoided costs), ktorým sa možno vyhnúť, sa náklady, ktoré sú alebo podľa očakávania budú potrebné na plnenie záväzkov služieb vo verejnom záujme, vypočítajú ako rozdiel medzi čistými nákladmi poskytovateľa so záväzkom poskytovať služby vo verejnom záujme a čistými nákladmi alebo ziskom toho istého poskytovateľa bez takéhoto záväzku. Osobitná pozornosť sa musí venovať správne posúdeniu nákladov, pri ktorých sa v prípade absencie záväzku poskytovať služby vo verejnom záujme očakáva, že sa im poskytovateľ vyhne, a príjmov, pri ktorých sa očakáva, že ich nedosiahne. Vo výpočte čistých nákladov by sa mali zohľadniť výhody, pokiaľ je to možné aj nehmotné výhody, ktoré plynú poskytovateľovi povinnosti všeobecného hospodárskeho záujmu.

V prípade metodiky založenej na alokácii nákladov (tzv. cost allocation method) sa čisté náklady potrebné na plnenie záväzkov služby vo verejnom záujme vypočítajú ako rozdiel medzi nákladmi a príjmami daného poskytovateľa povereného plniť záväzky služby vo verejnom záujme, ako boli uvedené a odhadnuté v poverovacom akte. Náklady, ktoré sa majú zohľadniť, pritom zahŕňajú všetky náklady potrebné na poskytovanie povinnosti všeobecného hospodárskeho záujmu. Ak sú činnosti príslušného podniku obmedzené na povinnosti všeobecného hospodárskeho záujmu, možno zohľadniť všetky jeho náklady.

Ak podnik vykonáva aj činnosti, ktoré nepatria do rámca povinnosti všeobecného hospodárskeho záujmu, náklady ktoré možno zohľadniť môžu zahŕňať všetky priame náklady potrebné na plnenie záväzkov služby vo verejnom záujme a primeraný príspevok na pokrytie nepriamych nákladov, ktoré sú spoločnými nákladmi na povinnosti všeobecného hospodárskeho záujmu a iné činnosti. Náklady spojené s akýmikoľvek činnosťami mimo rámca povinnosti všeobecného hospodárskeho záujmu musia zahŕňať všetky priame náklady a primeraný príspevok na pokrytie spoločných nákladov. Na určenie výšky primeraného príspevku na spoločné náklady možno ako referenčný element podľa potreby použiť trhové ceny za využívanie zdrojov.

Ak nie sú k dispozícii takéto trhové ceny, primeraný príspevok na spoločné náklady možno stanoviť odkazom na úroveň primeraného zisku, ktorého dosiahnutie sa v prípade podniku očakáva pri výkone činností, ktoré nepatria do rámca povinností všeobecného hospodárskeho záujmu, alebo na základe iných vhodnejších metodík. Príjmy, ktoré sa majú zohľadniť, musia zahŕňať aspoň kompletne príjmy z povinnosti všeobecného hospodárskeho záujmu, ako boli uvedené v poverovacom akte, a nadmerný zisk pochádzajúci z osobitných alebo výhradných práv, aj keď sú tieto práva spojené s inými činnosťami, ako je stanovené v bode 45 Oznámenia Komisie - Rámec Európskej únie pre štátnu pomoc vo forme náhrady za služby vo verejnom záujme (2011), 2012C 8/03, a to bez ohľadu na to, či sa tento nadmerný zisk pokladá za štátnu pomoc v zmysle článku 107 ods. 1 zmluvy.

Primeraný zisk sa pre potreby stanovenia kompenzácie spojenej s poskytovaním povinností všeobecného hospodárskeho záujmu vypočíta ako miera rentability kapitálu (ako tzv. vnútorná miera návratnosti, angl. Internal Rate of Return – IRR), ktorú by pri zohľadnení rizika vyžadoval bežný podnik zvažujúci či bude alebo nebude poskytovať povinnosti všeobecného hospodárskeho záujmu počas celého trvania obdobia poverovacieho aktu. Úroveň rizika pritom závisí od dotknutého sektora, typu služby a povahy mechanizmu náhrady.

V odôvodnených prípadoch sa na stanovenie výšky primeraného zisku môžu použiť aj iné ukazovatele úrovne zisku, než je miera rentability kapitálu, a to priemerná rentabilita vlastného imania počas trvania obdobia poverenia, rentabilita investovaného kapitálu, rentabilita aktív alebo rentabilita tržieb.

Primeraný zisk je zadefinovaný aj v slovenskej legislatíve zameranej na reguláciu účastníkov trhu v sieťových odvetviach.

Vyhláška Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 18/2017 Z. z., ktorou sa ustanovuje cenová regulácia v elektroenergetike a niektoré podmienky vykonávania regulovaných činností v elektroenergetike v § 5 definuje, že primeraný zisk má zohľadňovať rozsah potrebných investícií na zabezpečenie dlhodobej, spoľahlivej, bezpečnej a efektívnej prevádzky, primeranú návratnosť prevádzkových aktív a stimuláciu stabilného dlhodobého podnikania.

Podľa § 2 písm. f) zákona č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach, primeraným ziskom je zisk, ktorý vychádza z vývoja obvyklého podielu zisku na ekonomicky oprávnených nákladoch s prihliadnutím na kvalitu, obvyklé podnikateľské riziko, vývoj dopytu na trhu a na ochranu spotrebiteľa a ktorý zohľadňuje aj rozsah potrebných investícií na zabezpečenie dlhodobej prevádzkyschopnosti sústavy a siete.

Účelom týchto národných definícií je však na rozdiel od povinností vo všeobecnom hospodárskom záujme vytvárať podmienky v regulovanom prostredí aj pre udržateľný rozvoj podniku, keď na rozdiel od situácie povinností vo všeobecnom hospodárskom záujme, tieto podniky sú vystavené tlaku konkurencie aj samotného odberateľa, pohľadávkam v dôsledku nedostatočnej platobnej disciplíny niektorých skupín odberateľov a podobne.

Zdôvodnenie náhrady na základe cost allocation z pohľadu rozhodnutia Altmark

Právo Európskej únie chráni postavenie účastníkov trhu, ktorý vykonávajú služby vo verejnom záujme. Povinnosť vo všeobecnom hospodárskom záujme musia fungovať na základe zásad a podmienok, ktoré umožňujú splniť ich účel. Tento stav je možné vo väčšine prípadov dosiahnuť len náhradou ekonomického bremena nákladov služby poskytovanej vo verejnom záujme. Z vyššie uvedeného vyplýva, že účelom zavedenia kompenzačných

metodik do právnej úpravy poskytovania povinností vo všeobecnom hospodárskom záujme z pohľadu štátnej pomoci je zabezpečenie, že na trhu nedôjde k zvýhodneniu podniku poskytujúceho povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme prostredníctvom poskytnutia nadmerne vysokej náhrady.

Tak ako stanovil Súdny dvor EÚ, náhrada za služby vo verejnom záujme nepredstavuje štátnu pomoc v zmysle článku 107 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, ak spĺňa určité podmienky.

Vo veci Altmark Súdny dvor EÚ konštatoval, že náhrada za služby vo verejnom záujme nepredstavuje štátnu pomoc za predpokladu, že sú splnené štyri súhrnné kritériá.

Po prvé, príjemca musí byť skutočne poverený plnením záväzkov služby vo verejnom záujme a záväzky musia byť jasne definované.

Po druhé, parametre, na základe ktorých sa náhrada vypočítava, musia byť vopred stanovené objektívnym a transparentným spôsobom.

Po tretie, náhrada nesmie presiahnuť sumu potrebnú na pokrytie všetkých alebo časti nákladov vzniknutých pri plnení záväzkov služby vo verejnom záujme pri zohľadnení relevantných príjmov a primeraného zisku.

Napokon, ak podnik, ktorý má plniť záväzky služby vo verejnom záujme, nebol v konkrétnom prípade vybraný v súlade s postupom verejného obstarávania, ktorý by umožnil výber uchádzača schopného poskytovať tieto služby verejnosti za najnižšiu cenu, výška potrebnej náhrady sa musí stanoviť na základe analýzy nákladov, ktoré by pri výkone týchto povinností vznikli bežnému podniku, dobre riadenému a primerane vybavenému príslušnými prostriedkami.

Ak uvedené kritériá v zmysle rozhodnutia Altmark splnené nie sú, náhrada za povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme podlieha pravidlám v oblasti štátnej pomoci.

Prvé kritériu sa považuje za splnené, keďže sa postupuje podľa § 24 zákona č. 215/2012 Z.z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Ak má byť navrhované opatrenie štátu v súlade s druhým kritériom rozsudku vo veci Altmark, musí stanoviť kalkuláciu za náhradu. Podľa druhého kritéria Altmark, parametre, ktoré slúžia ako základ pre výpočet náhrady musia byť stanovené vopred v objektívnym a transparentným spôsobom, aby sa zabezpečilo, že neposkytnú hospodársku výhodu, ktorá by mohla zvýhodniť prijímajúci podnik pred konkurenciou podnikov. Potreba stanoviť parametre kompenzácie vopred neznamena, že kompenzácia sa musí vypočítať na základe konkrétneho vzorca. Dôležité je len to, aby bolo od začiatku jasné, akým spôsobom sa má odškodnenie určiť. Účelom toho ustanovenia je splnenie tejto druhej požiadavky rozhodnutia Altmark.

Po tretie, náhrada nesmie presiahnuť sumu potrebnú na pokrytie všetkých alebo časti nákladov vzniknutých pri plnení záväzkov služby vo verejnom záujme pri zohľadnení relevantných príjmov a primeraného zisku. Návrh zákona predpokladá použitie metodiky založenej na alokácii nákladov (CAM). Účel právnej úpravy štátnej pomoci vo vzťahu k povinnostiam vo všeobecnom hospodárskom záujme by tak bol jednoznačne zachovaný aj v prípade, ak by bola kompenzácia realizovaná prostredníctvom aplikácie metodiky založenej na alokácii nákladov (CAM),

Rámec pre VHZ sa schválil v roku 2011 a je relatívne novým právnym nástrojom, ku ktorému sa stále tvorí aplikačná prax a usmernenia tak na úrovni Európskej komisie ako Súdneho dvora Európskej únie. Je aj pravda, že Európska komisia je opatrnejšia akceptovať aplikáciu požiadaviek rozhodnutia Altman v prípade absencie verejného obstarania služby, ktorá má byť poskytnutá vo všeobecnom hospodárskom záujme.

Na strane druhej, v prípadoch neistoty trhových znalostí s obchodovaním na relevantnom trhu alebo v prípade právnej neistoty poskytovateľa povinností vo všeobecnom hospodárskom záujme, bola Európska komisia ochotná akceptovať metodiku alokácie nákladov (CAM) namiesto použitia trhovej ceny.

V rozhodnutí vo veci SA.44678, týkajúcom sa výstavby LNG terminálu v Litve, Komisia súhlasila s aplikáciou metodiky CAM, a to predovšetkým z nasledovných dôvodov: „Vzhľadom na skutočnosť, že terminál LNG bol prvým terminálom LNG v Litve a že neexistovali žiadne rozvinuté trhové znalosti v oblasti obstarávania a obchodovania s LNG, sa použitie metodiky čistých nákladov, ktorým sa zabránilo (pozn.: metodika NAC), nezdá byť vhodné na posúdenie zmien a doplnení z roku 2016. V riadne odôvodnených prípadoch môže Komisia akceptovať alternatívne metódy výpočtu čistých nákladov potrebných na poskytovanie SVHZ, ako je napríklad metodika založená na alokácii nákladov (pozn.: metodika NAC)¹

V prípade SA.45779 Komisia ohľadom aplikácie alternatívnych metód výpočtu výšky čistých nákladov, ako napr. metodika CAM, uviedla: „...neexistuje žiadny alternatívny scenár, v ktorom by sa EGM zaviazalo realizovať projekt v prípade neexistencie povinnosti poskytovať služby všeobecného hospodárskeho záujmu. Z týchto dôvodov sa metóda čistých nákladov, ktorým sa zabránilo, nezdá byť vhodná (pozn.: metodika NAC). V riadne odôvodnených prípadoch môže Komisia akceptovať alternatívne metódy výpočtu čistých nákladov potrebných na splnenie záväzkov služby vo verejnom záujme, ako je napríklad metodiky založená na alokácii nákladov (pozn.: metodika NAC).²

Najproblematickejšie kritérium rozhodnutia Altmark je štvrté kritériu. Je zjavné, že služby uložené vo všeobecnom hospodárskom záujme nebudú podliehať verejnému obstarávaniu. V takom prípade sa postupuje podľa odporúčania v Oznámení Európskej komisie o uplatňovaní pravidiel štátnej pomoci Európskej únie na náhrady za služby všeobecného hospodárskeho záujmu (2012/C 8/02):

„69.Tam, kde existuje všeobecne akceptovaná trhová odmena za konkrétnu službu, táto trhová odmena je najlepším vodidlom pre výšku náhrady v prípade, že sa neuskutočnilo výberové konania.

70.Ak takáto trhová odmena neexistuje, suma náhrady musí byť určená na základe analýzy nákladov, ktoré by bežnému podniku, dobre riadenému a primerane vybavenému potrebnými prostriedkami umožňujúcimi splňať podmienky poskytovania služby vo verejnom záujme, vznikli pri plnení týchto záväzkov, a to pri zohľadnení príslušných príjmov a primeraného zisku z plnenia týchto záväzkov. Cieľom je zabezpečiť, že sa ako referenčná hodnota nepoužijú vysoké náklady neefektívne fungujúcemu podniku.“

V súčasnej dobe nie je možné náhradu za povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme v prípade preukázania štvrtej podmienky odvodzovať z trhovej odmeny, ak samotný trh zlyhal. Zlyhanie trhu s elektrinou priznáva aj samotná Európska komisia: „Raketovo rastúce ceny dnes z rôznych dôvodov odhaľujú limity súčasnej koncepcie nášho trhu s elektrinou. Už nie je schopná naplňať svoj účel.(...) Ako komisia pracujeme na krízovej intervencii a na štrukturálnej reforme trhu s elektrinou“ (Ursula von der Leyenová, Bled Strategic Forum, 2. augusta 2022).

Ak chýbajú spoľahlivé údaje pre benchmarking, lebo neexistujú žiadne „typické podniky, ktoré sú dobre riadené a primerane vybavené prostriedkami“ alebo ak vzhľadom na výnimočnú situáciu nie je možné vychádzať z trhovej ceny, tak je potrebná objektívna a dostatočne hĺbková ekonomická analýza

¹ Rozhodnutie Komisie SA.44678 – Litva (Zmena pomoci pre LNG Terminál v Litve), odsek 165.

² Rozhodnutie Komisie SA.45779 – Malta (Energetický a plynový projekt na Delimare), odsek 143

V prípade elektriny je najspoľahlivejšou metódou Levelised Cost of Electricity (LCOE), ktorú pravidelne napríklad zverejňuje aj OECD. Analýza je založená na výpočte celkových výrobných nákladov na výstavbu a prevádzku elektrárne. Ide vlastne o ekonomické posúdenie priemerných celkových nákladov na vybudovanie a prevádzku objektu generujúceho energiu počas jeho životnosti vydeleného jeho celkovou energetickou produkciou počas tejto životnosti.

Použitie tejto analýzy v kontexte použitia metodiky náhrady na základe alokácie nákladov sa ukazuje byť v súčasnej situácii optimálnou stratégiou na dosiahnutie primeranej a nediskriminačnej náhrady za služby poskytnuté vo všeobecnom hospodárskom záujme, ktorá sa skladá z náhrady ekonomicky oprávnených nákladov a primeraného zisku v zmysle požiadaviek rozhodnutia Altmark.

K 24c

Pod objektívnymi okolnosťami sa myslí stav, v ktorom dodávatelia **elektriny pre regulované segmenty odberateľov boli nútení nakupovať elektrinu v rámci existujúcich právne záväzných pravidiel boli v období, keď nebol právne známy právne záväzný spôsob, ako bude elektrina alebo výnos z nej vyplývajúca z Memoranda o porozumení medzi Ministerstvom financií SR, Ministerstvom hospodárstva SR a Slovenskými elektrárnami, a.s., podpísanom 16. februára 2022, sprístupnená dodávateľom a cieľovým skupinám odberateľov.**

Na základe finálneho stanovenia sumy čistých nákladov povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme vydá Ministerstvo hospodárstva rozhodnutie o náhrade čistých nákladov povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme.

Rozhodnutie Ministerstva hospodárstva o náhrade čistých nákladov povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme predstavuje základný a nevyhnutný spôsob kompenzácie náhrady nákladov, ktoré subjekt utrpel pri výkone povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme.

Formálnou podmienkou akéhokoľvek obmedzenia vlastníckeho alebo iného práva je jeho prijatie v právnom predpise so silou zákona. Akékoľvek obmedzenie práva vyplývajúce z povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme teda musí byť vykonané na základe zákona, ktorý stanoví podmienky takéhoto obmedzenia.

Základnou podmienkou uloženia povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme v energetike je prijatie všeobecného hospodárskeho záujmu vládou Slovenskej republiky na návrh Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky v zmysle § 24 zákona o energetike. V prípade, ak sú splnené podmienky § 24c, poskytovateľ služby vo verejnom hospodárskom záujme má nárok na náhradu čistých nákladov služby uloženej vo všeobecnom hospodárskom záujme podľa ods. 3.

Ďalšou nevyhnutnou formálnou podmienkou obmedzenia vlastníckeho, či iného práva poskytovateľa povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme je procesná ochrana dotknutého účastníka konania. V zmysle tejto ústavnoprávnej požiadavky sa stanovujú:

- i) náležitosti vydaného rozhodnutia Ministerstva hospodárstva
- ii) nevyhnutnosť odôvodnenia rozhodnutia Ministerstva hospodárstva
- iii) možnosť odvolať sa proti rozhodnutiu Ministerstva hospodárstva s tým, že odvolanie nemá odkladný účinok.

Tieto procesné záruky poskytujú možnosť riadnej procesnej obrany dotknutému subjektu proti akémukoľvek rozhodnutiu, ktoré by nebolo vydané v zákonom stanovenom postupe pri rešpektovaní zákonom stanovených podmienok vydania takéhoto rozhodnutia.

K 24d

Pre účely posúdenia primeranosti/neprimeranosti finančnej záťaže z titulu poskytovania povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme je nevyhnutné mať ustálenú výšku čistých nákladov povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme. Z uvedeného dôvodu sa

ustanovuje typ rozhodovacej činnosti úradu v tejto oblasti, ktorého výsledkom v prípade splnenia zákonom predpísaných podmienok je vydanie Potvrdenia o výške čistých nákladov povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme.

Pre posúdenie správneho vyčíslenia čistých nákladov povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme a vyčíslenia celkových nákladov, ktoré predstavujú neprímeranú záťaž pre poskytovateľa povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme sa ustanovuje povinnosť pre poskytovateľa povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme predkladať úradu sumu a detailný rozpis jednotlivých nákladov na tlačive, ktorého formát a podoba bude ustanovená vyhláškou úradu, vydanou na základe splnomocňovacieho ustanovenia. Dôkazné bremeno je na poskytovateľovi povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme. Lehota na predloženie žiadosti o vydanie potvrdenia sa ustanovuje v termíne so 30. júna kalendárneho roka za predchádzajúci kalendárny rok, nakoľko do tej doby by mali byť dostupné zaauditované a orgánmi spoločnosti poskytovateľa povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme schválené hospodárske výsledky, ktoré sú nevyhnutné na posúdenie čistých nákladov povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme.

Úrad stanovuje predbežné čisté náklady povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme na základe vyčíslenia nákladov za kalendárny rok, za ktorý sa vyčíslenie prikladá. Predbežné čisté náklady budú zverejnené na webovom sídle úradu a predložené Ministerstvu hospodárstva.

Stanovuje sa oprávnenie úradu kontrolovať podklady na výpočet čistých nákladov povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme, a to samostatne alebo prostredníctvom ním poverenej osoby. Výkon takejto kontroly musí dotknutý podnik strpieť za účelom výkonu kontroly *ex post facto* úradu tak, aby vedel vydať potvrdenie o čistých nákladoch povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme. Zároveň je úrad oprávnený požadovať dodatočné informácie, ktoré sú nevyhnutné na určenie čistých nákladov povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme so stanovením lehoty pre dotknutý subjekt na doručenie týchto podkladov, ktorá nesmie byť kratšia ako 5 dní.

Tieto oprávnenia sú nevyhnutné na naplnenie účelu právnej úpravy riadnej kontroly nákladov povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme tak, aby bol zachovaný princíp čestného a efektívneho uplatňovania pravidiel súťaže na vnútornom trhu a nedochádzalo k nadkompenzácií v rámci náhrady nákladov za povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme.

Ustanovený právne rámec špecifikuje základné náležitosti podkladov potrebných pre vydanie potvrdenia, náležitosti potvrdenia, dôvody zmeny, opravy alebo zrušenia potvrdenia. Popri hmotnoprávnej úprave je ustanovená aj procesná úprava, vrátane lehôt, postupov, preskúmania správnosti vydaného potvrdenia, resp. nevydania potvrdenia. Zároveň je ustanovená aj povinnosť zverejnenia potvrdení a povinnosť pre úrad viesť evidenciu vydaných potvrdení.

Návrhom právnej úpravy sa zabezpečuje právo úradu na kontrolu a prehodnotenie náhrady, ktorá má byť poskytnutá na základe sumy čistých nákladov povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme, tak ako stanovuje Rámec 2012/C 8/03 Európskej únie pre štátnu pomoc vo forme náhrady za služby vo verejnom záujme; článok 2.3, ods. 16, písm. d).

K 24e

Povinnosť vedenia oddelených účtov vyplýva z čl. 2 písm. d) Smernice KOMISIE 2006/111/ES o transparentnosti finančných vzťahov členských štátov a verejných podnikov a o finančnej transparentnosti v niektorých podnikoch a to pre podnik, ktorý prevádzkuje i iné činnosti okrem povinností vo všeobecnom hospodárskom záujme.

Výdavky a príjmy súvisiace s každou aktivitou dotknutého podniku musia byť jasne stanovené v účtovníctve. Výdavky a príjmy priamo súvisiace s výkonom povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme musia byť jasne oddelené od výdavkov a nákladov na iné

služby poskytované v rámci aktivít podniku. Účelom takéhoto rozdelenia účtov je dosiahnuť čestné a efektívne uplatňovanie pravidiel súťaže na vnútornom trhu EÚ.

Naviac, takýto systém vykazovania umožňuje kontrolu *ex post facto* úradu tak, aby vedel vydať rozhodnutie o určení čistých nákladov povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme. V ods. 5 sa stanovuje oprávnenie Ministerstva financií SR požadovať preverenie súladu vedenia účtovníctva s pravidlami stanovenými v § 24e a to odborne spôsobilou a nezávislou osobou, ako aj na tento účel nahliadať do účtovných kníh a záznamov poskytovateľa povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme.

Rovnaké pravidlá oddelených účtov sa vzťahujú aj na ročnú účtovnú závierku subjektov, ktoré majú túto povinnosť, tak ako je stanovené v ods. 6.

K bodu 15

So zavedením novej oblasti pre všeobecný hospodársky záujem v oblasti výroby elektriny a dodávky vyrobenej elektriny sa ustanovuje postup ministerstva pri vydávaní príslušného rozhodnutia pre výrobcu elektriny a pre dodávateľa elektriny.

Tiež so zavedením novej oblasti pre všeobecný hospodársky záujem v oblasti poskytovania podporných služieb a dodávky regulačnej elektriny na zabezpečenie prevádzkovej spoľahlivosti sústavy a pre dodržanie kvality dodávky elektriny na vymedzenom území sa ustanovuje postup ministerstva pri vydávaní príslušného rozhodnutia.

K bodu 16

V stave núdze bude možné na základe rozhodnutia vlády (s jej súhlasom) nariadiť účastníkom trhu s plynom opatrenia na zabezpečenie dostatku plynu na vymedzenom území a dostupnosti plynu za určené ceny. Ukladané opatrenia musia byť primerané, nediskriminačné a transparentné. Opatrenia môže ministerstvo nariadiť len v nevyhnutnom rozsahu a po nevyhnutnú dobu.

K bodom 17 a 18

Neplnenie povinností vyplývajúcich z opatrení nariadených v stave núdze v elektroenergetike alebo v plynárenstve bude správnym deliktom, za ktorý môže Slovenská obchodná inšpekcia uložiť pokutu od 50 000 eur do 10 000 000 eur.

K bodu 19

S prihliadnutím na realizované zmeny v zákone spojené s kompenzáciou povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme sa dopĺňajú ustanovenia, na ktoré sa všeobecný predpis o správnom konaní nevzťahuje z dôvodu špecifickej úpravy jednotlivých ustanovení v návrhu zákona.

K bodom 20 až 22

V nadväznosti na úpravu stavu núdze v elektroenergetike a v plynárenstve sa navrhuje rozšírenie splnomocňovacieho ustanovenia v § 95 ods. 1 zákona.

Ustanovenie predstavuje zákonné splnomocnenie pre Úrad pre reguláciu sieťových odvetví na vydanie vyhlášky ustanovujúcej spôsob výpočtu čistých nákladov povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme a vzor žiadosti o vydanie potvrdenia o výške čistých nákladov povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme

Tiež predstavuje zákonné splnomocnenie pre Ministerstvo financií SR na vydanie vyhlášky ustanovujúcej podrobnosti o osobitných požiadavkách na oddelené vedenie účtovníctva podľa § 24e.

K bodu 23

V nadväznosti na zmeny týkajúce sa zabezpečovania štandardu bezpečnosti sa v rámci prechodných ustanovení navrhuje úprava, podľa ktorej ministerstvo na návrh príslušného účastníka konania alebo z vlastného podnetu zmení vydané rozhodnutia tak, aby boli zosúladené s aktuálnou právnou úpravou.

Intertemporálne ustanovenie odseku 2 spresňuje, že potvrdenia o výške čistých nákladov povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme sa prvýkrát vydajú za rok 2023 v čase po 30.6.2024, dokedy majú poskytovatelia povinností vo všeobecnom hospodárskom záujme povinnosť podať žiadosť o vydanie potvrdenia.

K Čl. II

K bodu 1

Navrhuje sa rozšírenie právomoci Úradu pre reguláciu sieťových odvetví v § 6.

K bodu 2

Stanovujú sa nové kompetencie Úradu pre reguláciu sieťových odvetví za účelom aplikácie potvrdenia o výške čistých nákladov povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme, ako aj konania o námietkach voči potvrdeniu o výške čistých nákladov povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme.

K bodom 3 a 5

Vzhľadom na to, že v situácii núdzového stavu podľa § 20 ods. 12 a § 21 ods. 11 zákona o energetike bude ceny určovať vláda SR nariadením, je potrebné túto výnimku zohľadniť v § 11, ktorý upravuje cenovú reguláciu, a to v tom, že cena určená vládou SR v nariadení vlády SR vylučuje použitie ceny určenej úradom v cenovom konaní. Rovnako tak je potrebné túto výnimku zohľadniť aj v § 29 upravujúcom povinnosti regulovaného subjektu.

K bodu 4

Navrhuje sa, aby úrad vykonal mimoriadnu reguláciu nielen ak to vyplýva zo všeobecného hospodárskeho záujmu. Pôjde najmä o situácie, ak ministerstvo nariadi na základe rozhodnutia vlády také opatrenia, ktorých súčasťou je aj povinnosť dodávať energiu za ceny určené alebo schválené úradom.

K bodu 6

Použitie správneho poriadku na konanie o vydanie, zmenu alebo zrušenia potvrdenia o výške čistých nákladov povinnosti vo všeobecnom hospodárskom záujme je vylúčené z dôvodu, že sa jedná o atypické konanie sui generis. Právna úprava pritom ustanovuje podrobnosti hmotnoprávných a procesnoprávných podmienok konania o vydanie, zmenu alebo zrušenia potvrdenia vrátane preskúmania vo forme námietkového konania.

K čl. III

Navrhuje sa dátum účinnosti zákona.